

מעשה שהיה

זהכל בכלל

הרב אריה ליכטנשטיין

במוסדות

החסד 'אהבת ישראל' הת'

כוננו לקראת חג השבועות הקרב ובא. מאות משלוחי מזון למשפחות נזקקות נארוזו במחסני המוסדות.

שלום, מנהל המוסד, עמד כמפקד בגדוד והשגיח שהכל יעשה על צד היותר טוב. על האחד פקד להביא מהמחסן הסמוך את ארגזי השתייה, האחר נשלח להביא חבילה חדשה של ארגזים רקים וכו' וכו'.

בתוך כל ההמולה הרוחשת, מצא שלום זמן להת' קשר ליענקי, נהג שליחויות ותיק. ככלל ערב חג וי"ט, ביקש שלום שיענקי יחלק את המשלוחים בבתי הנצרכים.

בערב פסח, מחמת העומס, לא הספיק יענקי לחלק את כל המשלוחים ש'אהבת ישראל' הכינו. מספר משלוחים נותרו ברכבו ולא הגיעו ליעדם. שלום לא רצה שהדבר יחזור על עצמו. לבו הרחב כאב על כל משפחה נזקקת שלא קיבלה את תמי' כחו.

הוא שקל בדעתו מה יעשה. בעצם, אין לו תלונות על יענקי. אחרי הכל הכמות גדולה, וכבר אמרו חז"ל 'היום קצר והמלאכה מרובה'...

- אולי אשלם לו יותר... במקום לשלם \$300 על יום עבודה, אשלם לו \$350. כך יענקי יתאמץ וי' עבוד שעות נוספות...

ואכן, הוא סיכם עם יענקי על תשלום של \$350 ליום עבודה. הוא כלל לא הסביר לו במה דברים אמורים, הוא סמך על תבונתו שבדאי הבחין בכאבו בערב הפסח.

מה גדלה אכזבתו של שלום כאשר למחרת יענקי הופיע בשעה 10 בבוקר לעבודתו. - הוא שוב פעם לא יספיק לחלק את כל המשלוחים.

הוא פנה ליענקי והעיר לו - **חבל שבאת רק עכ' שיו. כעת יהיה עליך לסיים את עבודתך בשעה מאוחרת בלילה. אחרת, לא תספיק לחלק את כל המשלוחים. כמו בערב פסח...**

- על מה אתה שח? יום העבודה שלי הוא משעה 10 בבוקר עד שש אחר הצהריים, בדיוק כפי שהיה עד היום. כמה שאספיק לחלק, אחלק. אולי כדאי שתשכור עוד נהג שיגמור את מה שלא אספיק...

- **מה נראה לך? למה הוספתי לך עוד \$50 ליום עבודה? סתם?!**

- לא יודע. אני שמח מאד על התוספת בשכרי, אך

פסקי דינים

דיני שכירות פועלים (י"ג) רב חיים קאהן שליט"א

חזרת העובד באמצע העבודה (א)

חזרת פועל או קבלן באמצע העבודה

עובד שחוזר בו לאחר שהתחיל לעבוד¹, יש להבדיל בין פועל לקבלן² ובאופנים דלהלן:

חזרת הפועל כשמוצא פועל אחר ביוקר

שעבוד הפועל דומה לשעבוד של עבד, ועליו נאמר 'עבדי הם ולא עבדים לעבדי'³, לפיכך פועל שחוזר בו באמצע העבודה והמעביד יכול למצוא פועל אחר אפילו ביוקר, רשאי הפועל לחזור בו ו'ידו על העליונה', כלומר, שהמעביד חייב לשלם לו מהמשכורת כפי ערך העבודה עד עתה, אפילו אם לשאר העבודה יצטרך לשכור פועל אחר ביוקר, כגון אם המשכורת הייתה מאה שקל ועבד חצי העבודה, משלם לו חמישים הגם שיצטרך לשלם לפועל אחר ששים כדי להשלים את העבודה⁴.

חזרת הקבלן כנ"ל

לעומת זה, הקבלן שמקבל לעשות מלאכה אינו דומה לעבד, לפיכך חוזר באמצע העבודה 'ידו על התחתונה', שאם יצטרך לשלם לפועל אחר להשלים את העבודה, מנכה המעביד את ההפרש ממשכורת הקבלן⁵.

פועל שעשה קנין או המעביד משך כלי העבודה

אם המעביד משך את כלי העבודה של הפועל או עשו קנין בנוסף לתחילת המלאכה, כגון קנין סודר או חתמו חוזה, נחלקו הפוסקים האם הפועל יכול לחזור בו.

יש אומרים שגם בזה יכול לחזור בו וידו על העליונה, ואם כלי העבודה תחת יד המעביד יחזירונו לפועל⁶, ויש שכתב שאינו יכול לחזור בו, וכופים אותו לגמור העבודה⁷ שבה שעבד גופו לממונ⁸, או עכ"פ נשתעבדו נכסיו לשכור מהם פועלים אחרים⁹, ויש שכתב שאם חזר בו מעבד המעביד את כליו שבידו, וידו של הפועל על התחתונה להפחית ממשכורתו אם המעביד שוכר אחרים¹⁰.

כנ"ל בקבלן

אם העובד קבלן, הואיל ושעבודו אינו דומה לעבד, לכו"ע ידו על התחתונה, ויש שכתב שבקנין אינו יכול לחזור בו ובי"ד כופים אותו שיגמור העבודה¹¹, ויש שכתב שהמעביד יכול רק לעכב את כלי העבודה ויד הקבלן על התחתונה¹².

הקדים המעביד לשלם לפועל את משכורתו וחזר בו הפועל באמצע העבודה, יחזיר לו הפועל את ההפרש¹³, ונחלקו הפוסקים באם אין לו מעות או שווה כסף להחזיר האם יכול לחזור בו, ושאר הכסף יהיה חוב עליו¹⁴. ואף בזה אם קבל הפועל קנין מלבד תחילת מלאכה, נחלקו הפוסקים האם יכול לחזור בו¹⁵.

אם הפועל חוזר בו לאחר שהתחיל לעבוד מפני שהתייקר השער, נחלקו הפוסקים האם כופים אותו להשלים את העבודה במחיר שסיכמו, או שגם בזה יכול לחזור בו אבל ידו על התחתונה¹⁶.

וכן נחלקו הפוסקים אם הפועל חוזר בו באמצע העבודה כדי לעבוד אצל מעביד אחר, האם יש לו הזכות של 'עבדי הם' לחזור בו¹⁷.

דבר האבד

פועל שהסכים לעבוד אסור לו לחזור בו אם גורם בזה הפסד למעביד ('דבר האבד'), אפילו לא התחיל לעבוד ולא עשה קנין¹⁸. חזר בו הפועל, ואי אפשר למעביד להשיג פועלים במחיר הזה, יכול המעביד להטעות אותו ולהבטיח לשלם לו יותר, ולאחר שנשלמה העבודה לא לשלם לו את ההוספה, ואפילו אם שילם, להוציא את ההוספה ממנו בבי"ד, או לחי' לופין יכול המעביד לשכור פועלים אחרים אפילו ביוקר, ואם מגיע לפועל הראשון משכורת על מה שעבד לפני שהפסיק לעבוד, יכול המעביד להוריד מהמשכורת של הפועל הראשון מה ששילם לפועל השני¹⁹. לא היה המעביד מוצא פועל אחר כששכרו, נחלקו הפוסקים האם גם בזה שוכר עליהם או מטען²⁰.

[1] עיין ס' של"ג סעיף א' ובגליון קס"ב שאם העובד חזר בו לפני שהתחיל במלאכה או עשו קנין, ולא הפסיד בזה למעביד שיכול למצוא עובדים אחרים, יש לו עליו תרעומת בלבד על הטורח למצוא עובד אחר. [2] ראה גליון קס"ב, גדר פועל וקבלן. [3] ועיין באולם המשפט שאף אינו יכול להתנות שלא יחזור בו ומתנה על מה שכתוב בתורה כמו בקדושי ייעוד אך בתשובת הריטב"א ס' קי"ז כתב להדיא דלא הוי מתנה עמש"כ בתורה הוא משום דהוי דומיא דעונה שהגם שהוא צער הגוף יכולה למחול, ועיין פתחי חושן פרק י"א הערה א' משרית זרע אמת ח"ב י"ד ס' צ"ז. [4] סעיף ד'. [5] שם. [6] ש"ך ס"ק ה', י"ד, מטעם כי לא בניי עבדים וכו' וכ"ד הטור"ז. ועוד, דזה קנין דברים ושאינו שותפים דמשעבדי אהודי, ושכן נראה דעת המחבר שלא הביא את הריטב"א, ועיין סמ"ע ס' קע"ו ס"ק מ"ד. [7] שו"ת ריטב"א ס' קי"ז המשך ההערות בעמוד ב'.

לא דיברת עמי מאומה על תוספת שעות!

ההכנות לקראת הקיץ במחנה 'הרי מנוחה' בעיצומן. הנהלת המחנה נמצאת כבר מספר שבועות במשא ומתן מול המדריכים והמלמדים, אך עדיין חסרו להם מספר מלמדים לקיץ הבעל"ט.

- מה עם ראובן שמעונוביץ שלימד כאן כבר מספר שנים? - שאל לוי - המדריך הראשי, את יהודה - מנהל המחנה.

- פניתי אליו כבר. הבעיה היא שהשנה הוא לא שכר באנגל"א ב'הרי מנוחה'. הוא שכר באנגל"א ב'מנוחת אהבה' הסמוך.

- חבל...

- אולי אציע לו תוספת על השכר הרגיל והקבוע שאנו נותנים לשאר המלמדים. כך, ישתלם לו להגיע אלינו מ'מנוחת אהבה'.

יהודה התקשר לראובן שמעונוביץ, והודיע לו שהנהלת 'הרי מנוחה' מסכימה לשלם לו בשנה זו תוספת של \$250 לחודש, יותר ממה שקיבל בשנה הקודמת.

הצדדים סיכמו על תנאי השכר החדש, וראובן נשכר לעשות את מלאכתו ב'הרי מנוחה'. מספר ימים אחר כך, ראובן מתקשר ליהודה - **כיצד אגיע בכל יום למחנה?**

- אינני יודע. בדיוק לשם כך הוספתי לך \$250, להוצאות הנסיעה.

- מה??? לא אמרת מילה וחצי מילה אודות כך כשסיכמנו על העבודה! התוספת בשכר היתה בשי- ביל שרצית שאעבוד אצלך! שכרי אינו כולל את הוצאות הנסיעה!

המנהג בכל המקומות שהנהלת המחנה משלמת הוצאות אלו.

- וכי מדוע שאוסיף על שכרך סתם? ברור כשמש שזה רק בעבור שלא תשהה בקיץ בתוך המחנה שלנו ותהיינה לך הוצאות על הנסיעות!

הלכה היא (שלחן ערוך - חושן משפט, סימן של"א סעיף א') שאף אם בעל הבית התנה עם פועליו על שכר הגדול יותר מכפי שנשכרים סתם פועלים למלאכה זו, כל שלא התנה שעושה זאת בכדי שיקדימו או יעריבו יתר על מנהג סתם פועלים, אינו יכול לכופף לכך.

טעם הדבר: כיון שהפועלים טוענים שהסיבה שהוסיף בשכרם יותר משאר פועלים, כדי שישתד- לו במלאכתו ויעשוה על צד היותר טוב, יפה ומשובחת יותר (בבא מציעא דף פ"ג ע"א).

לכאורה בפשטות, בודאי שבעל הבית לא הוסיף בשכר הפועלים סתם כך, ללא שום מטר. גם טענת הפועלים עצמם היא שהתוספת באה כדי שירבו ב'איכות' המלאכה ולא לתוספת בזמן העבודה כטענת בעל הבית.

אם כן, כל שעשו הפועלים את מלאכתן ללא כל תוספת באיכותה וכדו', אינם יכולים לתבוע מבעל הבית שישלם את שכרן כפי שסיכם עמם מתחילה.

וכך כתב המאירי (שם) וזה לשונו:

'ויתבאר בגמרא שאף על פי שהרבה בשכרן יותר משכר שאר פועלים, ואומר להם שעל דעת שישכימו ויעריבו הוסיף בשכרן. הואיל ובסתם שכרן, אף הם אומרים לו: לא קיבלנו התוספת אלא על דעת שנדקדק במלאכתנו עד שתהא מלאכה יפה. ומכל מקום אם לא עשו מלאכתם יפה

משאר פועלים, מנכה להם בתוספתו'.

אלא שבהמשך דבריו הביא שיש חולקין, דמכל מקום חייב בעל הבית לשלם את שכרם כפי שנדברו עמו מתחילה. וכך כתב הט"ז (סימן של"א). לשיטה זו, טענת הפועלים שבעל הבית נתכוין להמריצם שלא יתעצלו במלאכתם ותו לא.

אם כן במעשה הראשון, שלום אינו יכול לחייב את יענקי שיוסיף שעות לעבודתו.

לכאורה היה נראה לומר שהוא הדין למעשה השני. כיון שיהודה מנהל המחנה לא הזכיר בדבריו שתוספת השכר שנתן לראובן היא בשביל הוצאות נסיעתו, אינו יכול לטעון שלכך נתכוין. אלא חייב יהודה להוסיף לראובן את הוצאות הנסיעה (כמובן רק אם כך מנהג כל המחנות, לשלם את הוצאות הנסיעה של המלמדים והמדריכים).

אלא שבקצות (שם סק"א) הביא את דברי תרומות הדשן שכתב על כגון דא ש'הדמים מודיעים'. דהיינו, אם נראה לפי תוספת המחיר שהיא באה בשביל הוצאות הנסיעה, בעל הבית אינו צריך להוסיף לשלוח אותו. הוצאות אלו נכללות כבר בתוך השכר שסוכם ביניהם.

ותמה על כך בקצות מידן ה"ל, מדוע הפועל אינו יכול לומר שבעל הבית הוסיף בשכרו בשביל שיעשה מלאכתו טוב יותר, וכלל לא נתכוין להוצאות הדרך (וע"ע בנתיבות שם מש"כ ליישב).

ויש שיישב דכל הדין ה"ל הוא דוקא כאשר יש במה לתלות את תוספת השכר. אך כאשר אין צד לומר שבעל הבית עשה זאת לאיזו מטר. אחרת מלבד לכלול בשכר את הוצאות הדרך, שוב נקטינו 'הדמים מודיעים' (פתחי חושן - שכירות, פרק ז' הערה י"ח).

לכאורה, יהודה - מנהל המחנה משלם שכר קבוע לכל המלמדים ואינו מוסיף מאומה על שכרם. אם כן בודאי שכוונתו היתה לכלול בשכר את הוצאות הנסיעה.

ועל כן למעשה, הוצאות הנסיעה ישולמו מתוך השכר שהובטח לראובן ואינו יכול לתבוע שיוסיף לו אותן בשכרו.

לקבל את הגליון באימייל שלחו ל mm@businesshalacha.com

ועלו ובאו... (ב')

כיתת ילדים שיחקה בפארק בשעות אחר הצהריים. לפתע הכריז אחד הילדים בקול גדול 'מצאתי צפרדע!'. עוד לפני שהספיק להרים את הצפרדע, בא ילד אחר ותפס אותה. בצד להם, פנו הילדים למלמד שירכיע מי בעל הצפרדע, המוצא או 'החוטף'?

הכרעת המלמד היתה: אף על פי שבראיה בעלמא אי אפשר לזכות ולקנות, מכל מקום המוצא זכה בצפרדע משום 'קנין ד' אמות'. במאמר הקודם (גיליון קס"ד) עסקנו בהגדרותיו של 'קנין ד' אמות'.

שאלה: האם יפה הורה המלמד? האם קנין זה מועיל לקנות גם לקטן? האם צריך כוונה לק- נות להחלת הקנין?

תשובה: חכמים תקנו 'תקנת פטוטות', כלומר, שקטן שהגיע לעונת הפעוטות ומבין משמ- עותו של קנין (מבין שש אם יודע בטיב משא ומתן) יכול למכור ולקנות וקנינו קנין במטל- טלין (שלחן ערוך - חושן משפט, סימן רל"ה סעיף א').

אבל נחלקו הפוסקים מה הדין בקטן שמוצא מציאה והגביה בכדי לזכות בו. יש אומרים שאם הגיע לגיל שיש לו קצת הבנה שכשנותנים לו צרור וזורוק וכשנותנים לו אגוז נוטלו זוכה בו מן התורה (ש"ך סימן רמ"ג סק"ו). אבל דעת הרבה פוסקים שאינו זוכה בו גם מדין תקנת הפעוטות ה"ל. תקנה זו אינה מועילה לקטן לקנות 'מציאה'. קניינו קנין רק כאשר 'דעת אחרים מקנה אותו', שגדול מוסר ומקנה לו את החפץ (דעת הרמ"א בסימן רמ"ג סעיף ט"ו וקצות ונתיבות שם). ועוד, תקנה זו נתקנה דוקא ליתומים שאין להם אפוטרופוס ואי- נם מוכרים על שלחן אחרים שהוא הוצרכו לתקן בכדי שיוכל לעסוק במשא ומתן, משא"כ כשסמוך על שלחן אחרים (סימן רל"ה סעיף ב'). אלא שמפני 'דרכי שלום' אסור ליטול מקטן מציאה שהגביה (סימן ע"ר סעיף א').

כל ה"ל הוא כאשר הקטן הגביה את החפץ. אך כאשר קטן בא לקנות בקנין ד' אמות', כתב המחבר (סימן רס"ח סעיף ד') שקטנה זוכה משום קנין זה. הרמ"א (סימן רמ"ג סעיף כ"ג) נוקט שגם דברים אלו אומרים דוקא ביתומה (ראה ש"ך שם סק"א ונתיבות סק"ד). אך בקטן אין לו קנין ד' אמות (סימן רס"ח סעיף ד'). ואפילו לא מפני דרכי שלום (ראה פתחי חושן - אבידה, פרק ט' הערה ס"ה שלא מצא בזה, אבל כן מבואר לכאורה בשלחן ערוך הרב - הלכות הפקר, סעיף ח'). אם כן מסקנת המלמד שהתלמיד שבא בד' אמותיה של הצפרדע קנאה, אינה נכונה.

בנוגע לכונת קנין בקנין ד' אמות': לדוגמא, מי שאינו מודע לקנין זה, ובא בתוך ד' אמות של חפץ שרוצה לזכות בו. האם קנאו עוד קודם שהגביהו? לדעת פוסקים רבים אינו קונה (פתחי חושן סעיף סימן קצ"ח סק"ט בשם המשנה למלך פ"ב מהל' זכיה הל' ט' וסימן רס"ח סק"א בשם שו"ת רעק"א סימן ל"ז).

וחלוק דינו של מי שנופל על המציאה ומתכוין לקנותה בכך - שאף שנפילתו אינו קנין - נקטינו שקונה אותה משום 'קנין ד' אמות' אף שלא נתכוין לכך (סימן רס"ח סעיף א'). ממי שרואה את המציאה ורוצה ליפול עליה ולזכות בה, שאם קדם אחר והגביהה - זכה בה, והראשון אינו זוכה בה משום 'קנין ד' אמות'.

במקרה הראשון אף שהנופל אינו בקי בהלכות הקניינים, מכל מקום באותה השעה נתכוין לזכות במציאה על ידי נפילתו, על כן זכה בה משום 'קנין ד' אמות'. מה שאין כן במקרה השני. מכיון ולא ידע את דין 'קנין ד' אמות' הרי שבאותו הרגע עדיין לא נתכוין כלל לזכות במציאה אלא רק לכשיפול עליה, על כן 'קנין ד' אמות' אינו מועיל לו.

עוד נקודה, אף אם קנין ד' אמות קנין חצר ומועיל גם שלא מדעתו (ט"ז סימן רס"ח וראה שו"ת הריב"ש סימן שמ"ה), היינו כאשר יודע מהחפץ שנמצא בתוך ד' אמותיו. אך כאשר אינו יודע מהחפץ מונח בתוך ד' אמותיו ואינו מתכוון לזכות בה, יש סוברים שאינו קונה בקנין חצר או בקנין ד' אמות (עייני תוספות בבא בתרא דף נ"ד ע"א ונתיבות סי' ער"ה סק"ב, שו"ת שם אריה - חושן משפט סימן כ"ב ואמרי יוסף - חלק ב' סימן ע"ב).

למסקנא: הילד שקדם והגביה את הצפרדע רשאי להחזיק בה. עם זאת, יתכן שתועלת חינוי- כית הצמח מהבהרת האיסור של 'עני המהפך בחור' (שנידון כבר במאמר הקודם).

המשך ההערות מפסקי דינים

הובא בבי" שם, ובקצות ס"ה ה' דחה דברי הש"ך אבל הסכים שדעת השו"ע שיוכל לחזור, וראה פתחי תשובה ס"ק ב' משרות' נודע ביהודה חו"מ סי' ל' אות ח' שנוטה לריטב"א, ובס"ק ה' כתב מעוד פוסקים שסוברים כן ומשרות' שבות יעקב ח"ב סי' קפ"ד שבקנין כסף וסוטר שמהני לקנות עבד עברי הדין עם הריטב"א, וזינין למה שכתב בס' קמ"ו סי' כ"ח, וזינין' שמשפט שלום סעיף ו' ד"ה וא", שציין את דברי הפוסקים בזה, ותמה על הרדב"ז ח"א סי' ש"נ שפסק כהריטב"א ולא הביא מדברי הראשונים שנחלקו בזה. [8] ערוך השולחן סעיף ח' ורק בהתחלת מלאכה גזרה התורה שלא יועיל להשתעבד כי ל"ב עבדים. [9] ראה מחנה אפרים שכירות פועלים סי' ב'. [10] רמ"א סעיף א' וסמ"ע סי' ב'. והש"ך ס"ק ה' המה למה יעכב כליו אם יכול לחזור בו, וע"ע בנתיבות סי' ב'. [11] רמ"א שם בשם י"א ע"פ ר"ת בתוס' ב"מ מ"ח א' ד"ה והא, ובהגהות אשרי ב"מ פרק ו' סי' ו' וכפירוש הש"ך סי' י"ד, ובס"ק ד' מעוד ראשונים, ומשווה משך כלי העבודה לשאר קנין, ולזה הסכים בהגהות רע"א שם. [12] הגהות רע"א מדרשה סעיף א' במשך כלי העבודה ובסמ"ע ס"ק ט"ז בשאר קנין, אבל הסכים לש"ך. ובמחנה אפרים סי' א' כתב שאין פועלים סי' ה' העלה דלפי שו"ת הרא"ש כלל ק"ד סי' ב' ודעימה אינו יכול לחזור בו, ולתוס' ב"מ י' ב' יכול לחזור בו, ובערוך השולחן של"ג סעיף י"א מסיק שלכ"ע רק ידו על התחתונה. [13] שו"ת שם. [14] ש"ך ס"ק ט"ו ע"פ ביאורו במהרי"ק שורש קפ"א דינו כדבר האבוד כי אפשר שיהא לו אחר"כ, ונחפזק האם זה דבר האבוד ובתירוץ א' כתב דהוה דבר האבוד (ונפק"מ אם ידו על התחתונה, שאף אין לפועל מעות מותר להטעותו, ולזה הסכים הקצות ס"ק ו' ומ"מ כתב דלפי הראשונים שזה נלמד מגרעון כסף אם אינו משלם ההפרש אינו יכול לחזור בו) (וכ"כ המחנה אפרים שכירות פועלים סי' א' לפי הרא"ש), אבל מסיק שהתוס' א' ד"ה כ"י, סוברים כמהרי"ק, ובערוך השולחן י"ג סתם בתירוץ הראשון של הש"ך שאינו יכול לחזור, והוסיף שלא הותר לו לגזול, עיי"ש, ונראה שאין כוונתו לגזל כפשוטו שם. [15] פשוט, וממילא ה"ה בקבלה. וכ"כ בערוך השולחן סעיף י"ג לסוברים סי' [16] רמ"א סעיף ה' ד' כתב שאין שומעין לו, ומדברי הב"ח נראה דהיינו שאינו יכול לחזור, אבל בפתחי תשובה ס"ק ד' הביא מכמה תשובות שדנו בזה ולדעתם יכול לחזור אלא שבוה ידו על התחתונה, ועייני שו"ת מהרש"ם ח"ד ק"ג שיכול הפועל לטעון קי"ל. [17] עייני בפתחי תשובה ס"ק ד' מחוות יאיר סי' ק"ו שמשקיע ע"פ הרמ"א ה"ל שאינו יכול לחזור, והביא מהפוסקים ה"ל שדנו בדבריו. [18] של"ג סעיף ה' וש"ך ס"ך כ"ט. [19] שו"ת שם. [20] בס' של"ג סעיף ה' פסק כרשב"א שאין לו הזכות אבל הש"ך הביא מדברי תלמידי הרשב"א בשם הרמב"ן והגהות אשרי" שחולקים.

לדיני תורה, שאלות בדיני ממונות, שטרות, ריבית, צוואות, דיני מקח וממכר בשבת וזי"ט, או לכל ענין הקשור לגליון אפשר להתקשר: